

Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis
Austurstræi 8-10
150 Reykjavík.

Reykjavík, 18. júní 2015

Efni: Umsögn slitastjórnar LBI hf. vegna frumvarps um breytingu á lögum fjármálafyrirtæki (nauðasamningar) 786. mál og frumvarps um stöðugleikaskatt 787. mál.

Þann 8. júní sl. voru lögð fram á Alþingi svokölluð hafta-frumvörp, annars vegar um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002 með síðari breytingum, þingskjal nr. 1401 (nauðasamningar) og hins vegar frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, þingskjal nr. 1400. Svo sem ráða má af efni frumvarpanna og athugasemdum með þeim eru þau tengd og verður hér því veitt umsögn frumvörpin í einu lagi.

Fyrst verður fjallað stuttlega almennt um stöðu slitameðferðar LBI, þá um frumvarp um breytingar á lögum fjármálafyrirtæki og að lokum um frumvarp að lögum stöðugleikaskatt.

A. Inngangur.

Svo sem kunnugt er hefur slitameðferð LBI markast af þeirri sérstöðu að meðal krafna á hendur félaginu voru mjög háar innstæðukröfur sem gerðar voru að forgangskröfum með svokölluðum neyðarlögum nr. 125/2008. Samtals hafa verið viðurkenndar forgangskröfur að fjárhæð um 1.328 milljarðar króna. Þar af verið greiddar á grundvelli heimildar skv. 6. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, um 85% þeirra eða jafnvirði um 1.119 milljarða króna. Greiðslur þessar hafa farið fram með fimm hlutagreiðslum, síðast í desember síðastliðnum, samtals að jafnvirði um 400 milljarðar króna. Seðlabanki Íslands veitti undanþágu frá fjármagnshöftum til að inna þessa greiðslu af hendi að undangengnu lögbundnu samráði við ráðherra og Efnahags- og viðskiptanefnd, samhliða því að gengið var endanlega frá samningum milli LBI og Landsbankans hf. um breytta uppgjörssamninga þeirra á milli sem m.a. lengdi lánstíma skuldabréfa sem Landsbankinn hf. gaf út til LBI hf. um átta ár.

Ógreiddar eftirstöðvar viðurkenndra forgangskrafna eru nú um 210 milljarðar króna og áætlað heildarvirði eigna LBI að jafnvirði um 462 milljarðar króna. Þar af er reiðufé um 122 milljarðar króna (miðað við stöðu í lok fyrsta ársfjórðungs 2015).

Miðað við áætlað greiðsluflæði og heimtur hafði slitastjórn LBI gert ráð fyrir að unnt væri að ljúka greiðslu forgangskrafna fyrir árslok 2016 og á grundvelli gildandi laga um slit fjármálafyrirtækja yrði í kjölfar þess unnt að leggja fyrir kröfuhafafund frumvarp að nauðasamningi. Fyrirætlanir í þessum efnum voru kynntar á kröfuhafafundi þann 12. mars sl. en jafnframt tekið fram að ef atvik eða aðstæður myndu breytast yrði áætlunum breytt til samræmis.

Samkvæmt því sem nú liggur fyrir, er gert ráð fyrir því unnt sé að hraða þessu ferli verulega þ.e. unnt sé að greiða forgangskröfur fyrr en gert hafði verið ráð fyrir og að mögulegt sé að ljúka nauðasamningsumleitunum fyrr og með tryggari hætti en áætlað var.

Þau sjónarmið og athugasemdir framangreind frumvörp sem slitastjórn setur fram í umsögn þessari lúta fyrst og fremst að þeim þrönga tímaramma sem slitastjórn LBI hefur til þess að ljúka með fullnægjandi hætti nauðasamningi fyrir félagið.

B. Frumvarp um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki.

Frumvarpið felur í sér tillögur um breytingar á tveimur ákvæðum laga nr. 161/2002, annars vegar 103. gr. um ráðstöfun hagsmuna fjármálafyrirtækis og hins vegar 103. gr. a. um lok slitameðferðar.

Af hálfu slitastjórnar LBI er tekið undir að þörf sé á breytingum á umræddum ákvæðum þannig að unnt sé að ljúka gerð nauðasamninga fyrir fjármálafyrirtæki í slitum með tryggum hætti.

Verður hér fjallað um einstök ákvæði frumvarpsins:

I. Breytingar á 103. gr. laga nr. 161/2002 um ráðstöfun hagsmuna fjármálafyrirtækis o.fl.

1. gr. a. – Ábyrgðartakmörkun og skaðleysi.

Samkvæmt 1. mgr. 77. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl. sem gilt hefur um störf slitastjórna í slitum fjármálafyrirtækja annast hún öll störf sem lúta að slitunum en er heimilt að leita sér aðstoðar og þjónustu til að leysa af hendi einstök verk á sína ábyrgð.

Samkvæmt 4. mgr. 77. gr. fer um skaðabótaábyrgð slitastjórnar eftir almennum skaðabótareglum.

Af framsetningu í frumvarpi og umfjöllun í athugasemdum við ákvæðið sýnist ekki vera fyllilega skýrt hvort ákvæðinu sé ætlað að ná til allra ráðstafana sem um er fjallað í 2. mgr. 103. gr. eða hvort einungis sé um að ræða ráðstöfun á grundvelli ákvæðis 1. gr. c. Þess er vænst að þetta verði þetta skýrt nánar í nefndaráliti eða eftir atvikum í breytingartillögu.

Um margt eru óvenjulegar og sérstakar aðstæður uppi við skuldaskil fjármálafyrirtækja. Þar á meðal er gert ráð fyrir að unnt verði að ljúka slitameðferð þeirra með því að endurreisa umrædd hlutafélög með nýju hlutafé sem afhent verði kröfuhöfum sem samningsgreiðsla, sem taki þar með við stjórn þeirra úr hendi slitastjórna.

Að mati slitastjórnar væri rétt að fram kæmi í lögum skýr heimild um að kveða megi á um í nauðasamningi að slitastjórn og þeir sem hún hefur borið ábyrgð á skv. 1. mgr. 77. gr. séu leystir undan ábyrgð bæði hvað varðar kröfur frá félaginu sjálfu (endurreistu hlutafélagi) og frá þeim kröfuhöfum sem verða bundnir af nauðasamningi.

Telji nefndin að ákvæði í þessa veru komi til álita er slitastjórn reiðubúin að setja fram tillögu um orðalag þess verði þess óskað.

Gengið er út frá því að heimilt sé að kveða á um nauðasamningi fjármálafyrirtækis að hlutafélagi sem er endurreist á grundvelli samningsins sé heimilt að tryggja slitastjórn skaðleysi vegna mögulegra krafna annarra en ábyrgðarleysi myndi ná til, sbr. umfjöllun hér að framan.

1. gr. b. – Ávöxtun fjármuna.

Engar athugasemdir.

1. gr. c. – Ráðstöfun eigna í viðskiptum við Seðlabanka Íslands í samræmi við bráðabirgðaákvæði III í lögum um Seðlabanka Íslands.

Engar athugasemdir.

Í tillögu tiltekinna kröfuhafa til framkvæmdahóps um afnám fjárnámshafta dags. 8. júní sl. er meðal annars fjallað um mögulega lánveitingu almennra kröfuhafa til LBI í þeim tilgangi að tryggja að unnt verði að greiða eftirstöðvar viðurkenndra forgangskrafna að fullu fyrir árslok 2015. Gert er ráð fyrir að

til tryggingar slíkri lántöku verði settar allar eða a.m.k. verulegur hluti eigna LBI en jafnframt gerður fyrirvari um lagabreytingar til að heimila slíka lántöku eftir því sem þörf yrði talin á.

Að mati slitastjórnar er að minnsta kosti verulegur vafi á að LBI sé heimilt, að óbreyttum lögum og meðan slitameðferðin stendur enn, að taka á sig þess háttar skuldbindingu.

Til þess að tryggja að unnt verði að ljúka uppgjöri með framangreindum hætti, ef þörf verður á, væri rétt að setja inn viðbótarmálgrein eða málslíð í 103. gr. þar sem kveðið væri skýrlega á um heimild slitastjórnar í þessum efnum, þar á meðal eftir atvikum um veðsetningu eigna, í þeim tilgangi að ljúka megi slitameðferð.

II. Breytingar á 103. gr. a. laga nr. 161/2002 um lok slitameðferðar.

2. gr. a. – Efni nauðasamningsfrumvarps, lágmarksgreiðsla og heimild til niðurfærslu hlutfjár og útgáfu nýs.

Engar athugasemdir.

2. gr. c. – Tímamark um eignarhald á samningskröfu.

Samkvæmt 3. mgr. 30. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl. gildir sú almenna regla að eigi sami lánardrottinn fleiri en eina samningskröfu skuli leggja fjárhæðir þeirra saman og telja heildarfjárhæðina eina samningskröfu án tillits til uppruna krafna eða annarra atvika og miðast tímamarkið við síðustu þrjá mánuði fyrir svokallaðan frestdag.

Frestdagur í slitum LBI er 15. nóvember 2008 og ætti því að óbreyttu að líta til stöðu og eignarhald krafna alveg aftur til 15. ágúst 2008. Af hálfu slitastjórna hefur verið bent á fyrri stigum að útilokað sé að afla fullnægjandi upplýsinga um þessi efni miðað við þetta tímamark.

Í frumvarpinu er gerð tillaga um að færa þetta tímamark til frestdags þ.e. 15. nóvember 2008. Með sama hætti og er gildir um fyrri tímamarkið getur slitastjórn ekki aflað fullnægjandi og tæmandi upplýsinga um stöðu og eignarhald á kröfum á hendur LBI á þessu tímamarki. Ræðst það að miklu leyti af því að ekki eru fyrir hendi aðgengilegar upplýsingar um eignarhald á skuldabréfakröfum á hendur félaginu á hverjum tíma en það eru einmitt þær kröfur sem algengast var að skiptu um hendur.

Eftir að slitameðferð hófst og innköllun var gefin út var í samstarfi við vörsluaðila rafrænna skuldabréfa (Euroclear og Clearstream) ráðist í að setja upp kerfi sem fól í sér að skuldabréfastöðum var „læst“ (e. blocking) og eignarhald og fjárhæð lýstra skuldabréfakrafna staðreynt á þeim grundvelli.

Fresti til að lýsa kröfum við slit LBI lauk þann 30. október 2009 og var kröfuskrá LBI lögð fram á kröfuhafafundi þann 23. nóvember 2009 en hún hafði að geyma yfirlit um eignarhald lýstra krafna við lok kröfulýsingarfrestsins. Öll framsöl krafna frá þessu tímamarki eru skráð í kröfukerfum LBI og því unnt af öryggi að greina þau atriði sem kveðið er á um í 4. mgr. 30. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotskipti o. fl. miðað við þetta tímamark.

Með vísan til framangreinds er lagt til að tímamark skv. 4. mgr. 30. gr. laga nr. 21/1991 verði miðað við lok kröfulýsingarfrests í stað frestdags.

2. gr. d. – Samþykkishlutfall eftir höfðatölu.

Engar athugasemdir.

2. gr. e. – Rafræn atkvæðagreiðsla.

Engar athugasemdir.

2 gr. f. – Staðfesting nauðasamnings og geymslureikningar.

Ekki eru gerðar athugasemdir vegna 1. mgr. um mat Seðlabanka Íslands á efnahagslegum áhrifum og áhrifum þess á stöðugleika í gengis- og peningamálum.

Í 2. mgr. er gerð tillaga um að slitastjórn verði heimilað að kveða svo á um í frumvarpi um nauðasamning að kröfur skv. 109.-112. gr. laga nr. 21/1991 verði fyrst greiddar af eignum fjármálafyrirtækis áður en til greiðslu samningskrafa kemur, án þess að fullnægjandi trygging sé sett fyrir greiðslu þeirra eða að hlutaðeigandi samþykki skriflega að nauðasamningur verði staðfestur án þess.

Í athugasemdum kemur meðal annars fram að við framsetningu tillögunnar sé horft til þess að með setningu neyðarlaganna hafi verið gerð breyting á skuldaröð krafna við slit fjármálafyrirtækja með því að innstæður voru gerðar að forgangskröfum sem hafi leitt til þess að forgangskröfur hafi orðið mun umfangsmeiri í slitum fjármálafyrirtækja en almennt gerist skuldaskilum (gjaldþrotaskiptum) annarra aðila.

Af þessari umfjöllun má ráða að tillögunni sé ætlað að koma til móts við sérstöðu slitameðferðar LBI sem felst í verulegu umfangi forgangskrafa vegna innstæðna sbr. umfjöllun í lið A. Með tillögunni, verði hún að lögum, verður það raunhæfur kostur fyrir LBI að ljúka nauðasamningi þó greiðslu eftirstöðva forgangskrafa verði ekki að fullu lokið. Miðað við þau víðtæku réttaráhrif sem gætu orðið af því að nauðasamningi yrði ekki lokið fyrir árslok er mikilvægt fyrir LBI og kröfuhafa þess að tillaga þessi nái fram að ganga enda þótt stefnt sé að því að greiðslu forgangskrafa verði að fullu lokið fyrir lok árs 2015.

Í 3. mgr. er gerð tillaga um að slitastjórn verði heimilt að efna kröfur skv. 112. – 113. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. sem ágreiningur stendur enn um við staðfestingu nauðasamnings með greiðslu inn á fjárvörsluinnlánsreikning og/eða vörslureikning í nafni fjármálafyrirtækisins sem stofnaðir eru í þessu skyni. Þá er með sama hætti gert ráð fyrir að ef ekki er unnt að koma nauðasamningsgreiðslu til til kröfuhafa vegna atvika sem varða hann geti slitastjórn efnt samninginn með greiðslu inn á samsvarandi reikninga.

Fyrirkomulag þetta er sambærilegt því sem hefur verið við lýði varðandi hlutagreiðslur skv. 6. mgr. 102. gr. laga um fjármálafyrirtæki sem að mati slitastjórnar LBI hefur reynst vel og náð tilgangi sínum.

Slitastjórn telur mikilvægt að tillagan nái fram að ganga en bendir á að til að taka af öll tvímæli kunnri að vera rétt að fram komi með beinum hætti að greiðsla slitastjórnar inn á fjárvörslureikning og vörslureikning teljist fullar efndir á skyldum samkvæmt nauðasamningi gagnvart hlutaðeigandi.

C. Frumvarp til laga um stöðugleikaskatt.

Með frumvarpinu er gerð tillaga um nýja tegund skattheimtu sem ekki hefur reynt á og sem vafi kann að leika á að uppfylli skilyrði æðri réttarheimilda. Af hálfu LBI er áskilinn allur réttur til að láta reyna á lögmæti skattálagningar og alla þætti hennar verði frumvarpið að lögum og komi til álagningar á grundvelli þeirra.

Þar sem rík réttaráhrif geta orðið af því hvernig skattskylda er ákvörðuð og hversu skammur tími er til stefnu telur slitastjórn nauðsynlegt að benda á nokkur atriði sem ættu að geta orðið til skýringar og einföldunar.

Í 2. gr. frumvarpsins um skattskylda aðila segir:

„Skylda til að greiða skatt, eins og nánar er kveðið á um í lögum þessum, hvílir á lögaðilum sem áður störfuðu sem viðskiptabankar eða sparisjóðir, sbr. 4. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, og sæta slitameðferð, sbr. 101. gr. laga nr. 161/2002, eða hafa lokið slitameðferð, sbr. 103. gr. a sömu laga, vegna þess að héraðsdómur hefur úrskurðað að þeir skuli teknir til gjaldþrotaskipta.“

Í athugasemdum með ákvæðinu segir að skattskyldan nái ekki til þeirra fjármálafyrirtækja sem hafa lokið slitameðferð með staðfestum nauðasamningi skv. IX. kafla laga nr. 21/1991, sbr. 103. gr. a laga nr. 161/2002.

Í fyrsta lagi kemur ekki með beinum hætti fram í frumvarpstextanum að þau fjármálafyrirtæki sem voru slitameðferð á árinu 2015 og luku nauðasamningsumleitunum fyrir árslok séu ekki skattskyldir aðilar.

Í öðru lagi er ekki hið sama að nauðasamningur fjármálafyrirtækis í slitum sé staðfestur og að slitameðferð ljúki þar með enda gert ráð fyrir að slitameðferð geti lokið með efndum á staðfestum nauðasamningi.

Að mati slitastjórnar er unnt að leysa úr báðum þessum atriðum með því að ákvæðinu verði breytt á þann veg að það nægi til að fjármálafyrirtæki í slitum teljist ekki skattskyldur aðili, að krafa um staðfestingu nauðasamnings hafi verið móttækin af héraðsdómi þar sem fjármálafyrirtækið á varnarþing fyrir lok árs 2015 enda þótt endanlegur úrskurður héraðsdóms eða dómur Hæstaréttar Íslands um staðfestingu nauðasamningsins gengi ekki fyrr en eftir árslok.

Að öðrum kosti er það í raun ekki á valdi slitastjórnar að tryggja að skilyrði til að komast hjá skattskyldu nái fram að ganga í tíma enda ljóst að meðferð staðfestingarkröfu fyrir dómi getur tekið að minnsta kosti nokkrar vikur og jafnvel nokkra mánuði ef mótmæli við staðfestingu koma fram.

Með hliðsjón af þeim tiltölulega þrönga tímaramma sem fjármálafyrirtæki í slitum hafa til að ljúka nauðasamningsumleitunum má ljóst vera að verulega þýðingu getur haft að fallist verði á gera framangreindar breytingar enda verður ekki séð að nein haldbær rök standi því í vegi.

Slitastjórn LBI er reiðubúin að veita frekari umsögn um framangreind atriði og aðra þætti tilgreindra frumvarpa eftir því sem þurfa þykir auk þess einstök atriði kunna að verða skýrð nánar á fundi eða fundum Efnahags- og viðskiptanefndar sem slitastjórn er boðið að koma til.

Virðingarfyllst,
slitastjórn LBI hf.

